

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань - 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма – «Право»

Кількість кредитів – 6 – 180 год., із них: аудиторних – 96 год.;
самостійної роботи студента – 84 год.

Форма навчання – денна, заочна (скорочена програма)

Рік підготовки – 4, семестр – 2

Компонент освітньої програми – вибіркова, фахова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіка навчального процесу.

Мова викладання – українська.

АНОТАЦІЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» є сукупність суспільних відносин, які можна і потрібно врегулювати нормами права. Предмет права соціального забезпечення формує наступні відносини: матеріальні розподільчі (майнові); відносини з соціального страхування; процедурні відносини; процесуальні відносини, які виникають з приводу поновлення порушеного права громадянина на той чи інший вид соціального забезпечення.

Право соціального забезпечення — сукупність правових норм, що регулює специфічним методом суспільні відносини з приводу розподілу частини валового внутрішнього продукту шляхом надання населенню компетентними органами в порядку соціального страхування і соціального забезпечення грошових виплат, медичної та лікарської допомоги, соціальних послуг або пільг за нормами і в порядку, визначеному законодавством, а також відносини з реалізації, захисту та відновленню конституційного права громадян на соціальне забезпечення

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування у здобувачів вищої освіти навичок оволодіння сукупністю знань з правового регулювання соціального забезпечення, прийняття ними обґрунтованих рішень у сфері управління, організації виробництва та праці, а також опанування ними методики правового аналізу відповідних правових норм.

Завдання: надання здобувачам вищої освіти ясного і чіткого уявлення про вивчення ними основних принципів та інститутів права соціального забезпечення, напрямків їх правового регулювання, набуття навичок роботи з нормативними актами, вміння вирішувати практичні питання і ситуації у сфері правового регулювання соціального захисту громадян України.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу науково педагогічний працівник може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Вивчення навчальної дисципліни передбачає роботу в колективі. Здобувачі вищої освіти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM.US. Також науково педагогічний працівник і здобувач вищої освіти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування науково педагогічного працівника і здобувача вищої освіти у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації в науково педагогічного працівника. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі компетентності:

Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми «Право»):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми «Право»):

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання (ПРН відповідно до освітньої програми «Право»):**

ПРН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» здійснюється відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в терміни, встановлені

графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного, практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр та набуття певних компетентностей, що проводиться як контрольний захід. На екзамені оцінюванню підлягають:

- володіння нормативно-правовими актами, що є джерелами Право соціального забезпечення;
- володіння ключовими теоретичними знаннями про об'єкт дисципліни;
- здатність творчо мислити та синтезувати знання;
- уміння використовувати знання для розв'язання практичних завдань тощо.

Загальна оцінка за екзамен визначається як сума поточного контролю (до 50 балів) та відповідей на питання екзаменаційного білету або тестового завдання (до 50 балів).

Екзаменаційні білети з дисципліни «Право соціального забезпечення», містять 3 теоретичні питання, що включають матеріал навчальної програми, яка використовується в процесі навчання.

Студент на іспиті отримує білет, на якому є пронумеровані питання, та чисті аркуші паперу. Іспит відбувається в письмово-усній формі.

У процесі усного опитування, викладач зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь студента (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

В разі дистанційного (віддаленого) навчання семестровий залік та екзамен здійснюється у формі тестування в системі Moodle.

Оприлюднення результатів іспиту проводиться публічно.

Критерії оцінювання знань студентів визначенні у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП**.

За рішенням засідання кафедри студент може бути додатково оцінений за участь у наукових конференціях, підготовку наукових публікацій, участь у Всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт, Всеукраїнських олімпіадах за спеціальністю, виконання досліджень тощо.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП».

Доступний за посиланням:

<http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття права соціального захисту та його місце в системі права України.

Поняття та предмет права соціального захисту. Метод права соціального захисту. Структура права соціального захисту. Місце права соціального захисту в системі права України. Співвідношення права соціального захисту з конституційним, адміністративним, цивільним, трудовим правом. Система права соціального захисту. Поняття системи та структури права соціального захисту. Функції права соціального захисту. Поняття та класифікація принципів права соціального захисту. Принципи права соціального захисту. Джерела права соціального захисту. Проблеми імплементації міжнародних соціальних стандартів у національне законодавство України.

Тема 2. Правовий статус суб'єктів у сфері соціального захисту.

Суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту та їх властивості. Суб'єкти

надання соціальних благ як і суб'єкти одержувачі соціальних благ як соціального захисту. Фізичні особи як суб'єкти соціальнозахисних правовідносин. Уповноважені державою органи як суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту. Фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування. Недержавні установи як суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту.

Тема 3. Система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Система пенсійного забезпечення та його рівні в Україні. Загальні умови пенсійного забезпечення за солідарною пенсійною системою. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Пенсії за віком. Умови призначення та виплати пенсії в разі інвалідності. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника: умови призначення та порядок виплати. Порядок призначення та виплати пенсії у солідарній пенсійній системі. Право громадян на отримання пенсійних виплат та соціальних послуг. Юридичне значення страхових внесків на пенсійне страхування. Умови пільгового пенсійного забезпечення для окремих категорій громадян. Загальні умови призначення пенсій у накопичувальній пенсійній системі Реформування системи страхового пенсійного забезпечення : проблеми та перспективи.

Тема 4. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Медичне страхування. Значення обов'язкового державного страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Право громадян на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Особливості обчислення страхового стажу. Фонд соціального страхування України : його структура та повноваження. Економічний механізм формування коштів Фонду та порядок їх використання. Страхові випадки, умови надання допомоги по тимчасовій непрацездатності та тривалість її виплати. Допомога по тимчасовій непрацездатності: умови та порядок надання. Допомога по вагітності та пологах. Допомога на поховання. Забезпечення оздоровчих заходів. Правові засади медичного страхування в Україні.

Тема 5. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття як організаційно правова форма соціального захисту.

Принципи страхування на випадок безробіття. Особи, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок безробіття. Види забезпечення та соціальних послуг. Допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності. Допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні. Соціальні послуги за новим Законом України «Про зайнятість населення» : проблеми застосування. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та його роль в управлінні страхуванням на випадок безробіття. Порядок обчислення страхового стажу. Умови та тривалість виплати допомоги по безробіттю.

Тема 6. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Соціальний захист громадян в процесі їх трудової діяльності : особливості страхування. Суб'єкти страхування від нещасного випадку громадяни. Роботодавець як страхувальник. Поняття страхового ризику та страхового випадку. Нещасний випадок на виробництві та професійне захворювання.

Фонд соціального страхування від нещасних випадків як страховик. Фінансування загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які призвели до втрати працездатності або загибелі застрахованих на виробництві. Відшкодування шкоди, заподіяної застрахованій особі ушкодженням її здоров'я.

Страхові виплати та їх види. Страхова виплата втраченого заробітку (або відповідної його частини) залежно від ступеня втрати потерпілим професійної працездатності (щомісячна страхова виплата). Страхова виплата в установлених випадках одноразової допомоги потерпілому (членам його сім'ї та особам, які перебували на утриманні померлого); Страхова виплата пенсії по інвалідності потерпілому. Страхова виплата пенсії у зв'язку з втратою годувальника; Страхова виплата дитині, яка народилася інвалідом внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності. Страхова витрата на медичну та соціальну допомогу. Порядок розгляду справ про страхові виплати. Порядок та строки проведення страхових виплат.

Тема 7. Правові засади надання соціальних послуг особам, які опинилися у важких життєвих обставинах.

Поняття, види, типи та класифікація соціальних послуг. Система надання соціальних послуг. та основні засади її функціонування. Організація та фінансування надання соціальних послуг. Суб'єкти системи надання соціальних послуг. Права та обов'язки надавачів та отримувачів соціальних послуг.

Об'єднання працівників системи надання соціальних послуг, об'єднання надавачів та отримувачів соціальних послуг. Порядок та умови отримання компенсації за догляд фізичним особам. Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг. Процедура організації надання соціальних послуг. Ведення випадку. Договірні засади надання соціальних послуг

Тема 8. Організаційно-правові основи державної соціальної допомоги.

Поняття та загальна характеристика державної допомоги у сфері соціального захисту. Підстави і порядок виплати соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям.

Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми. Допомога по вагітності і пологах. Допомога при народженні дитини. Допомога при усиновленні дитини. Допомога на дітей, над якими встановлено опіку та піклування. Допомога на дітей самотнім матерям.

Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію та особам з інвалідністю.

Тема 9. Правове забезпечення соціального обслуговування і надання соціальних пільг

Поняття, ознаки та принципи здійснення соціального обслуговування. Форми та види соціального обслуговування. Соціально-побутова реабілітація, соціально-трудова реабілітація, соціально-культурне обслуговування, соціально-медичне обслуговування. Органи, які здійснюють соціальне обслуговування.

Платне і безоплатне соціальне обслуговування. Джерела фінансування соціального

обслуговування.

Страхове соціальне обслуговування. Соціальні послуги безробітним: професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації та профорієнтація; пошук підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні; інформаційні та консультаційні послуги, пов'язані з працевлаштуванням. Соціальне обслуговування інвалідів: медична реабілітація; соціальна реабілітація; професійна реабілітація, транспортне обслуговування інвалідів, забезпечення інвалідів протезно-ортопедичними засобами. Санаторно-курортне обслуговування.

Система не страхового соціального обслуговування. Соціальні послуги територіальних центрів соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацевдатних громадян. Соціальне обслуговування дітей-сиріт.

Поняття та ознаки соціальних пільг як виду соціального забезпечення. Відмінність соціальних пільг від інших, які є близькими за змістом та способом надання.

Класифікація соціальних пільг за суб'єктом. Пільги, які надаються для підтримки життя та які надаються при настанні інших соціальних ризиків.

Види соціальних пільг за змістом. Медико-реабілітаційні пільги; соціально-трудова пільги; житлово-побутові пільги; соціально-побутові пільги; пільги на оплату житлово-комунальних послуг та ін.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

I. Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. № 254к/96-ВР URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III URL : Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
7. Цивільний кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
8. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. № 796-12 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12>
9. Про індексацію грошових доходів населення: Закон України від 03.07.1991 р. № 1282-XII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12>
10. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
11. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12>
12. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб від 09.04.1992 р. № 2262-XII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12>
13. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-XII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>
14. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
15. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон

України від 02.03.2000 р. № 1533-III URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

16. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-III URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.

II Основна

1. Болотіна Н. Б. Соціальне законодавство України. Гендерна експертиза. Відп. ред. Т. М. Мельник. К.: Логос, 2021. 82 с.
2. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. К.: Знання, 2020.
3. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту в Україні: Навчальний посібник. 2 ге видання перероб., дон. К.: Знання, 2020. 663 с.
4. Бородкін М. В. Юридичні факти як підстави виникнення соціальнозабезпечувальних правовідносин : автореф. дис.....канд. юрид. наук : 12.00.05 / ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса, 2021. 20 с.
5. Глущенко С. А.. Адміністративно-правові засади пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2022. 18 с.
6. Князькова Л.М. Правові питання забезпечення пенсіями за вислугу років працівників органів внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2022, 19 с.
7. Кравцов Д. М. Правове регулювання відносин по розслідуванню та обліку нещасних випадків на виробництві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2021. 20 с.
8. Лесько Н. В. . Адміністративно-правове забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій : автореф. дис..... д-ра юрид. наук : 12.00.07 Львів, 2020. 36 с.
9. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні: монографія / Н.М. Хуторян, М.М. Шумило, М.П. Стадник [та ін.]. К. : Ін Юре, 2021. 540 с.
10. Право соціального забезпечення України: підруч. [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. Пилипенко П.Д. 3тє вид., переробл. і доповн. К.: Ін Юре, 2020. 504 с.
11. Право соціального забезпечення, : навч. посіб. / авт.: Ярошенко О. М., Слюсар А. М., Ветухова І. А. та ін.. Харків, 2020. 376 с.
12. Проблеми застосування трудового та пенсійного законодавства [Текст] : монографія / [Н. М. Хуторян та ін. ; наук. ред.: Н. М. Хуторян, М. М. Шумило] ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ : Ніка-Центр, 2020. 315 с.
13. Правові проблеми трудового та пенсійного законодавства України в контексті євроінтеграції : монографія / [Н. М. Хуторян та ін. ; відп. ред. Н. М. Хуторян] ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Харків : Право, 2020. 255 с.

III Інформаційні ресурси

Бібліотечно-інформаційні ресурси - [книжковий фонд](#) читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).

Електронні інформаційні ресурси:

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Інститут законодавства Верховної Ради України: URL: <http://instzak.rada.gov.ua/instzak/control/uk/index>.
3. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: URL: <http://www.ombudsman.gov.ua>.
4. Офіційне інтернет-представництво Президента України: URL: <http://www.president.gov.ua>.
5. Урядовий портал (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України): URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

6. Урядовий портал Кабінету Міністрів України: URL: <http://www.kmu.gov.ua>
7. Судова влада України: офіційний веб-сайт: URL: <http://court.gov.ua>.
8. Міністерство юстиції України: офіційний веб-сайт: URL: <http://www.minjust.gov.ua>
9. Інформаційний центр Міністерства юстиції України: URL: <http://www.informjust.kiev.ua>
10. Міністерство освіти і науки України: офіційний веб-сайт: URL: <http://www.mon.gov.ua>
11. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України: URL: <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
12. Офіційний веб-сайт Верховного Суду України: URL: <http://www.scourt.gov.ua>.
13. Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України: URL: <http://www.gp.gov.ua>.
14. Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД): URL: <http://www.niss.gov.ua>
Офіційний вісник України (Єдине повне офіційне періодичне видання нормативно-правових актів України): URL: <http://ovu.com.ua/articles>